

Yirmi Birinci Yüzyılda Okul

Tasarımı, Yapısı, Kuruluş Süreci, Akademik ve
İdari Örgütlenmesi

Ali BALCI

Prof. Dr. Ali BALCI

YİRMİ BİRİNCİ YÜZYILDA OKUL
Tasarımı, Yapısı, Kuruluş Süreci, Akademik ve İdari Örgütlenmesi

ISBN 978-625-8844-04-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ağustos 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Toplumların geleceği, sahip oldukları doğal kaynaklardan çok, yetiştirdikleri insan kaynağının niteliğiyle belirlenmektedir. Bu nedenle eğitim, yalnızca bireysel gelişimi destekleyen bir süreç değil; aynı zamanda toplumsal kalkınmanın, demokratik yaşamın, bilimsel ilerlemenin ve kültürel sürekliliğin temel güvencesidir. Bu görevi yerine getiren okul ise tarih boyunca değişen toplumsal koşullara uyum sağlayarak varlığını sürdürmüş; her dönemde içinde bulunduğu çağın beklentilerine göre yeniden biçimlenmiştir.

Bugün ise eğitim, insanlık tarihinin belki de en hızlı dönüşüm dönemlerinden birini yaşamaktadır. Yapay zekâ, büyük veri, öğrenme analitiği, dijital teknolojiler, biyoteknoloji, sürdürülebilirlik, küresel hareketlilik ve disiplinler arası bilgi üretimi, yalnızca ekonomiyi ve toplumsal yaşamı değil, okulun varlık nedenini, işlevlerini ve örgütsel yapısını da yeniden tanımlamaktadır. Bilginin hızla üretildiği ve aynı hızla eskidiği bir dünyada okulun temel görevi, öğrencilere yalnızca bilgi kazandırmak değil; öğrenmeyi öğrenen, eleştirel düşünebilen, problem çözebilen, etik ilkelere bağlı, iş birliği yapabilen ve değişime yön verebilen bireyler yetiştirmektir.

Bu dönüşüm, okulun yalnızca öğretim programlarının yenilenmesini değil; fiziksel öğrenme ortamlarının, örgütsel yapılanmasının, yönetim anlayışının, öğretim süreçlerinin, ölçme ve değerlendirme sistemlerinin, liderlik uygulamalarının ve kalite güvence mekanizmalarının da bütüncül bir bakış açısıyla yeniden tasarlanmasını zorunlu kılmaktadır. Artık okul, sınırları duvarlarla çizilmiş bir bina değil; dijital ve fiziksel öğrenme ortamlarını bütünleştiren, veriye dayalı kararlar alan, sürekli öğrenen, kendini geliştiren ve değişimi yöneten bir öğrenme ekosistemidir.

Elinizde bulunan “Yirmibirinci Yüzyılda Okul: Tasarımı, Yapılanması, Eğitim-Öğretim ve Yönetim Sistemleri ile İşleyişi” adlı eser, yazarın 2021 Nisan Ayından başlayan emeklilik dönemi blok yazıları ve Nirvana Sosyal Bilimler Sitesinde yayımlanan bazı çalışmalarından oluşmaktadır. Kitap bir *okuma kitabı* (*reading book*) olarak düzenlenmiştir. Kitapta çağdaş okul, birbirinden bağımsız unsurların toplamı olarak değil; tasarım, örgütlenme, öğretim, liderlik, yönetim, denetim, kalite güvencesi ve okul geliştirme süreçlerinin karşılıklı etkileşim içinde olduğu dinamik bir eko sistem olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, okulun yalnızca mevcut sorunlarına çözüm üretmeyi değil, aynı zamanda geleceğin eğitim sistemlerine yön verecek ilke ve uygulamaları da tartışmayı amaçlamaktadır.

Eserde; çağdaş okulun kuramsal temelleri, öğrenme bilimleri, öğretim kuramları, okul mimarisi ve öğrenme ortamları, eğitim teknolojileri, yapay zekâ destekli eğitim uygulamaları, kapsayıcı eğitim, liderlik ve yönetim, insan kaynakları yönetimi, öğretmenlerin mesleki gelişimi, çağdaş ölçme ve değerlendirme, kalite güvencesi, okul geliştirme, denetim ve hesap verebilirlik gibi temel konular, ulusal ve uluslararası literatür ışığında sistematik bir bütünlük içinde ele alınmıştır. Böylece okuyucuya yalnızca bilgi sunmak değil, aynı zamanda çağdaş okulun nasıl tasarlanabileceği, yönetilebileceği ve sürdürülebileceği konusunda analitik bir bakış açısı kazandırmak hedeflenmiştir. Kitabın temel yaklaşımı, kuram ile uygulamayı buluşturmak; bilimsel bilgi ile okulun günlük gerçekliği arasında güçlü bir bağ kurmaktır.

Bu eser; eğitim fakültelerinde öğrenim gören lisans ve lisansüstü öğrencilere, öğretmenlere, okul yöneticilerine, eğitim müfettişlerine, akademisyenlere ve eğitim politikalarının geliştirilmesinde görev alan karar vericilere yönelik kapsamlı bir başvuru kaynağı olarak hitap edebilir. Bunun yanında, geleceğin okulunu yeniden düşünmek isteyen tüm eğitim paydaşları için de bilimsel ve uygulamaya dönük bir rehber olabilir.

Hiç kuşkusuz çağdaş okul, *tamamlanmış bir model değil; sürekli gelişen ve kendini yenileyen canlı bir sistemdir*. Bu nedenle eğitim alanında ortaya çıkan her yeni bilgi, her yeni teknoloji ve her yeni toplumsal ihtiyaç, okulun yeniden değerlendirilmesini gerekli kılacaktır. Bu eser de kesin hükümler ortaya koymaktan çok, bilimsel tartışmaları beslemeyi, yeni araştırmalara ilham vermeyi ve daha nitelikli eğitim sistemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Türk insanları olarak Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında, eğitim sistemimizin; evrensel bilimsel birikimden beslenen, millî değerlerle güçlenen, teknolojiyle desteklenen ve insanı merkeze alan bir anlayışla gelişeceğine olan inancımız tamdır. Bu kitabın da bu ortak çabaya mütevazı bir katkı sunmasını diliyor; öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, araştırmacılar ve eğitim politikalarına yön veren tüm paydaşlar için yararlı bir kaynak olmasını temenni ediyorum.

Prof. Dr. Ali Balcı

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
-------------	-----

1. KISIM

MAKRO EĞİTİM POLİTİKALARI VE KÜRESEL EĞİTİM VİZYONU

1. BÖLÜM

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE EĞİTİM, ÖĞRETİM VE ÖĞRETMENLİK

Giriş.....	2
YDD'de Eğitim	6
Sonuçlar	11
Öneriler.....	11
Yararlanılan Kaynaklar	13

2. BÖLÜM

EĞİTİMDE ERİŞİLEBİLİRLİK VE EŞİTLİK

Giriş.....	14
Küresel Düzeyde Eğitime Erişim ve Eşitlik.....	16
Türkiye'de Eğitime Erişim ve Eşitlik.....	16
Tartışma, Sonuçlar ve Politika Önerileri	17
Yararlanılan Kaynaklar	20

3. BÖLÜM

ZORUNLU EĞİTİM

Giriş.....	21
Tanımı, Tarihselliği ve Bazı Nitelikleri	21
Zorunlu Eğitimin Kuramsal-Teorik Temelleri	22
Zorunlu Eğitimin Dezavantajları	24
Zorunlu Eğitim Yaş Dilimleri, Süresi ve Okul Düzeyleri.....	25
Zorunlu Eğitimin Kesintili ya da Kesintisiz Olması	26
Tartışma	27
Yararlanılan Kaynaklar	29

4. BÖLÜM

EĞİTİMDE KALİTE GELİŞTİRME BAĞLAMINDA OKUL REFORMU STRATEJİLERİ

Giriş.....	30
Eğitimde Önemli Reform Stratejileri.....	33
Tartışma ve Sonuçlar.....	46
Yararlanılan Kaynaklar	48

5. BÖLÜM

BİR ÜST ORTAÖĞRETİM KURUMU OLARAK LİSE

Giriş.....	49
Lise Eğitiminin Süresi.....	50
Dijital Okuryazarlık ve Yapay Zeka Farkındalığı.....	51
Sosyal-Duygusal Öğrenme (SDÖ)	52
Lise Eğitiminde Öğretilmesi Gerekenlerin Nasıl Öğretilmesi Gerektiği	52
Öğrenci Merkezli ve Kişiselleştirilmiş Öğrenme.....	53
Destekleyici Okul İklimi.....	53
Sonuç.....	53
Yararlanılan Kaynaklar	54

6. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Giriş.....	55
Mesleki Eğitim ve Teknik Eğitim Farklı	56
Mesleki ve Teknik Eğitim ve Verildiği Düzeyler	58
MTE'nin Çıktıları-Öğrenci Kazanımları	59
Mesleki ve Teknik Eğitimin Örgütlenmesi	60
Öğretme Teknikleri.....	64
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	68
Yararlanılan Kaynaklar	70

2. KISIM

OKUL MİMARİSİ, EKOSİSTEM VE KURUMSAL TASARIM

7. BÖLÜM

ÇAĞDAŞ OKUL TASARIMI: ÖĞRENME EKOSİSTEMİ OLARAK OKUL

Giriş.....	72
Çağdaş Okul Tasarımı: Öğrenme Ekosistemi Olarak Okul.....	74
Öğrenme Mekanlarının Pedagojik Hedeflerle Uyumu.....	75
Paydaş Katılımı	75
Okul Binalarının Esneklik ve Uyarlanabilirliği	75
İç Mekan Düzenlemeleri	75
Teknolojinin Eklemlenmesi (Entegrasyonu)	76
Sürdürülebilirlik ve Çevreyle Bütünleşme	76
Okulun Misyon ve Eğitim Modeli.....	76
Yeni Bir Değerlendirme Anlayışı.....	76
Çağın Okulunun Temel Özellikleri.....	77
Çağın Gerektirdiği Okulun Kuruluş Süreci	79
Yararlanılan Kaynaklar	80

8. BÖLÜM

EĞİTİM KAMPÜSÜ OKULLARI

Giriş.....	81
Tanımı ve Nitelikleri	82
Kampüs Yapılanmasının Tarihi ve Etimolojik Temelleri	83
Çok Amaçlı, Çok Programlı ve Bütüncül Okullarla Benzerliği	86
Kampüs Yapılanması.....	87
Özet ve Tartışma	90
Yararlanılan Kaynaklar	92

9. BÖLÜM

YEŞİL OKULLAR

Giriş.....	93
Yeşil Okulun Kısa Tarihçesi.....	95
Temel Özellikleri ve Dayanakları	96
Önemli Bazı Yeşil Okul Uygulamaları.....	96
Yeşil Okullar Liderlik Ağları	102
Yeşil Okul Uygulamalarının Benzerlik ve Farklılıkları.....	103
Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler.....	104
Yararlanılan Kaynaklar	106

10. BÖLÜM

OKULLARDA YAPAY ZEKÂ POLİTİKASI

Giriş.....	107
Politika Geliştirme-Yapım Süreci	108
Okullarda YZ Politikalarının Geliştirilmesi	109
Okullarda YZ Politikalarının Uygulanması.....	109
Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler	111
Yararlanılan Kaynaklar	112

11. BÖLÜM

OKULDA KALİTE VE KALİTE GÜVENCE SİSTEMLERİ

Giriş: Okullarda Kalite Güvencesi	113
Türkiye’de Okullarda Kalite Güvencesi Çalışmaları.....	114
Uluslararası Uygulama Örnekleri	115
Yararlanılan Kaynaklar	117

3. KISIM

STRATEJİK LİDERLİK, YÖNETİM VE İDARİ YAPILANMA

12. BÖLÜM

ÇAĞIN GEREKTİRDİĞİ OKULUN YÖNETİM-İDARİ VE AKADEMİK YAPILANMASI VE YÖNETİMİ

Giriş: Çağdaş Okulların İdari Yapılanması ve Yönetimi.....	120
Çağdaş Okulun Akademik Yapılanması.....	125
Çağdaş Okulun Öğrenme Ekosistemi ve Akademik Örgütlenmesi	127
Çağdaş Okulda Eğitim Programları.....	130
Yararlanılan Kaynaklar	134

13. BÖLÜM

YAPAY ZEKA ÇAĞINDA EĞİTİM VE OKUL LİDERLİĞİ

Giriş.....	136
YZ'nin Eğitim ve Öğretim Alanına Uygulanması.....	137
YZ'nin Eğitim ve Öğretimde Kullanılması Araçları	138
YZ'nin Eğitim Yönetimine Uygulanması	139
YZ'nin Okul Yönetimine Uygulanması: Politika ve İlkeler.....	139
YZ'nin Okula Getirilmesi.....	140
YZ Çağında Eğitim Liderlerinin Ana Sorumlulukları	142
YZ'nin Riskleri ve Zorlukları.....	144
YZ'nin Okul Yönetimini Dönüştürdüğü Başlıca Alanlar	144
YZ'ye Devredilebilecek İşler.....	145
Okullarda Yönetimlerin Uyguladığı YZ Araçları.....	146
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	147
Yararlanılan Kaynaklar	148

14. BÖLÜM

EĞİTİM VE OKUL YÖNETİCİ VE LİDERLERİNİN YETİŞTİRİLMESİ

Giriş.....	150
Liderlik Kimliği ve Kişiliğini İnşa Etme	153
Liderliğin Ayırt Edici Özellikleri.....	154
Lider ve Yönetici Farkı	154
Liderliğin Öncülleri	155
Liderlerin Yetiştirilmesi.....	157
Liderlik Geliştirme Etkinlikleri	165
Sonuç.....	168
Yararlanılan Kaynaklar	170

15. BÖLÜM

VERİYE DAYALI OKUL YÖNETİMİ VE ÖĞRENME ANALİTİĞİ

Giriş.....	172
Veriye Dayalı Karar Verme ve Eğitimde Uygulamaları.....	172
Öğrenme Analitiği ve Veriye Dayalı Öğrenme Deneyimi Tasarımı.....	173
Veriye Dayalı Yönetim ve Öğrenme Analitiğinin Bütünleştirilmesi	177
Veri Temelli Liderlik ve Eğitici 4.0.....	178
Tartışma ve Sonuç ve Öneriler.....	179
Yararlanılan Kaynaklar	181

16. BÖLÜM

ÖRGÜTSEL ÖĞRENMEDE ÜÇ DÖNGÜLÜ ÖĞRENME

Yararlanılan Kaynaklar	189
------------------------------	-----

17. BÖLÜM

EŞİK KAVRAMLARI VE LİDERLİĞİN ÖĞRENİLMESİ

Giriş.....	191
Liderliği Öğrenmede Belirsizlik; Kuşku Canavarı	192
Eşik Kavramları Işığında Liderlik Öğrenilmesi Yaklaşımları	194
Tartışma ve Sonuç	196
Yararlanılan Kaynaklar	198

4. KISIM

ÖĞRETMEN İNSAN KAYNAĞI VE GELİŞİMİ

18. BÖLÜM

ÖĞRETMENLERİN İŞE ALIMI, SEÇİLMESİ VE ATANMASI

Giriş.....	200
Öğretmen İnsan Kaynakları ve İşgücü Planlaması.....	202
Değerlendirme.....	206
Yararlanılan Kaynaklar	206

19. BÖLÜM

OKULDA ÖĞRETİM VE YÖNETİMİ

Çağdaş Okulda Öğretim Sürecinin Kuramsal Temelleri.....	207
Öğretim Paradigmalarının Dönüşümü	210
Bilgi Toplumunda Öğretim	211
Öğretimin Yeni Amaçları	212
Yararlanılan Kaynaklar	214

5. KISIM

SINIF İÇİ UYGULAMALAR, TEKNOLOJİ VE PEDAGOJİK SÜREÇLER

20. BÖLÜM

EĞİTİMDE TEKNOLOJİ KULLANIMININ İNSANİLEŞTİRİLMESİ

Giriş.....	216
Teknolojinin Eğitimde Uygulanması.....	216
Teknolojinin Eğitim ve Öğretime Olumlu Etkileri	218
Teknolojinin Eğitimin İnsani Yönüne Etkileri.....	219
Teknolojinin Daha İnsani Uygulanması.....	221
Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler.....	223
Yararlanılan Kaynaklar	224

21. BÖLÜM

ELEŞTİREL DÜŞÜNME

Giriş.....	226
Bloom'un Düşünme Düzeyleri	226
Evrensel Entelektüel Standartlar.....	227
Eleştirel Düşünme Araç ve Teknikleri.....	228
Sonuç.....	231
Yararlanılan Kaynaklar	231

22. BÖLÜM

ELEŞTİREL DÜŞÜNMENİN ÖĞRENİLMESİ VE ÖĞRETİMİ

Giriş.....	232
Lipman'ın Öğretmen Modellemesi Önerisi	233
Cummins'in Şablonu.....	233
Eleştirel Düşünme Oyunları ve Etkinlikleri	234
Delphi Eleştirel Düşünme Becerileri	236
Nasıl Eleştirel Düşünür Olunacağını Öğretmek	236
Eleştirel Düşünme Adımları	237
Sonuç.....	237
Yararlanılan Kaynaklar	238

23. BÖLÜM

YARATICI DÜŞÜNME

Tanımı ve İlgili Kavramlarla İlişkisi.....	239
Yaratıcı Düşünme Süreci	241
Yaratıcı Düşünme Teknikleri.....	242
Yaratıcı Düşünme Becerileri	244
Yaratıcı Düşünmenin Yararları.....	245

Sonuç ve Bazı Çıkarımlar	246
Yararlanılan Kaynaklar	246

24. BÖLÜM

ÖĞRENME MÜHENDİSLİĞİNDE ÖĞRENCİ OLMAK

Giriş.....	247
ÖM'de Öğrencinin Rol ve Sorumlulukları	248
Sonuçlar ve Öneriler	250
Öneriler	251
Yararlanılan Kaynaklar	252

25. BÖLÜM

DAVID KOLB'UN YÖNETİMİN YAŞANTISAL ÖĞRENİLMESİ MODELİ

Giriş.....	253
Yaşantısal Öğrenme Modeli	253
YÖM'de Öğrenme Düzey ya da Aşamaları	255
Bireysel Öğrenme Stilleri.....	258
YÖM'ün Yönetim Eğitimine Uygulanması	258
Sonuç.....	259
Yararlanılan Kaynaklar	260

26. BÖLÜM

SINIFTA ÖĞRENİM VE ÖĞRETİMDE DİJİTAL ARAÇLARIN (İNTERNET, ANDROİD TELEFONLAR, TABLET GİBİ) KULLANILMASI

Giriş.....	261
Sınıfta Dijital Araçların Kullanılması	262
Bazı Ülkelerin Dijital Öğrenmeye Yaklaşımları	267
Ne Yapılmalı, Sınıfta Teknolojiden Vazgeçilmeli mi?	271
Sonuç.....	273
Yararlanılan Kaynaklar	274

27. BÖLÜM

BİR KARIYER PATİKASI OLARAK EĞİTİMDE GİRİŞİMCİLİK

Giriş	275
Girişimcilik ve Girişimciler	277
Yararlanılan Kaynaklar	293

6. KISIM ÖLÇME, DEĞERLENDİRME, DENETİM VE ÇIKTILAR

28. BÖLÜM ÇAĞDAŞ OKULDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	295
Sonuç.....	297
Geleneksele Karşılık Çağdaş Değerlendirme.....	297
Çağdaş Okullarda Kullanılan Başlıca Yöntemler.....	298
Çağdaş Okulda Değerlendirme	300
Yararlanılan Kaynaklar	302

29. BÖLÜM DİJİTAL ÇAĞDA EĞİTİM DENETİMİ

Giriş.....	303
Türk Eğitim Sisteminde Mevcut Eğitim Denetimi	304
Dijital Çağ ve Gerekleri	305
Dijital Çağda Eğitim Denetiminin Yeniden Düşünülmesi	306
Dijital Dönüşümün Eğitim Denetimine Etkileri.....	306
Eğitim Denetiminde Kullanılan YZ Sistem ya da Araçları.....	307
Eğitim Denetiminde Dijital Teknoloji ve Eğitim Deneticilerinin Rollerini	309
Tartışma Sonuç ve Öneriler	311
Yararlanılan Kaynaklar	312

30. BÖLÜM OKUL MÜDÜRLERİNİN ÖĞRETİMİ TEFTİŞİ

Giriş.....	314
Okul Müdürünün Öğretmenleri ve Sınıfı Teftişi	315
Okul Müdürlerinin Öğretim Teftişinin Teftişi	318
Tartışma ve Sonuç	320
Yararlanılan Kaynaklar	321

31. BÖLÜM SINIF TEKRARI BİR ÇÖZÜM MÜ?

Giriş.....	323
Tanımı ve Tarihçesi	323
Sınıf Tekrarının Nedenleri	325
Sınıf Tekrarı Ne Zaman Olmalı?	325
Sınıf Tekrarı Araştırmaları	326
Sınıf Tekrarına İlişkin Olumlu ve Olumsuz Görüşler	327
Sınıf Tekrarı Zararlı ise, Bir Çözüm Değilse Ne Yapılmalı? Bazı Alternatifler.....	332
Tartışma ve Sonuçlar	339
Yararlanılan Kaynaklar	341

1. KISIM

MAKRO EĞİTİM POLİTİKALARI VE KÜRESEL EĞİTİM VİZYONU

1. BÖLÜM

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE EĞİTİM, ÖĞRETİM VE ÖĞRETMENLİK¹

Giriş

Terim olarak Yeni Dünya Düzeni (YDD), ilk kez 1990 yılında ABD Başkanı George H. W. Bush tarafından, Irak'ın Kuveyt'i işgalinin ardından kullanılmıştır. Bu dönemde 1989'daki Berlin Duvarı'nın yıkılışı, eski düzenin sona erişini; 1991'deki Körfez Savaşı ise yeni bir düzenin başlangıcını simgelemektedir (Mota-harnia ve Salehi, 2017). Dolayısıyla YDD Yirmibirinci Yüzyılda oluşmuştur. YDD, tek kutuplu yapıdan uzaklaşarak çok kutuplu bir sisteme evrilmeyi temsil etmektedir. Bu düzende Çin'in otoriter kapitalizmi ile ABD'nin liberal modeli arasında bir hegemonya mücadelesi öne çıkmaktadır. YDD'de kimliklerin bilgi temelli olacağı; ancak gerçek deneyimlerden kopuk kalabileceği bir döneme girileceği ileri sürülmüştür. Alan Coddington bu durumu, “yedek bilgi” ve “yoldaş bilgi”² kavramlarıyla açıklayarak, bilgi ile gerçeklik arasındaki boşluğa dikkat çekmektedir. Uluslararası ilişkilerde ise kuramsal-teorik bilgi ile pratik politika arasındaki gerilim belirginleşmektedir. Bu bağlamda Christopher Hill, akademik alanın politika yapım süreçlerine daha fazla katkı sunması gerektiğini, aksi halde akademinin gerçek dünyadan kopuk kalacağını vurgulamaktadır. YDD'nin, yapı (örgütlenme biçimi) ve işlev (ne işe yaradığı) açısından belirli bir sosyal örüntü oluşturduğu ileri sürülmektedir. Ancak görünen o ki bu düzenin kalıcılığı ve meşruiyeti, işlevselliğiyle doğrudan ilişkilidir. Sonuç olarak YDD; bilgi, çok kutupluluk, güç den-

1 ISNITE 2025: 7th International Symposium on New Issues in Teacher Education (3-5 September , 2025, Bursa/ Türkiye) de özeti sunuldu. Tam makale olarak da Nirvana Sosyal Bilimler Sitesi'nde 11. 09. 2025 tarihinde yayımlandı.

2 Alan Coddington bu kavramları bilgi türlerini ayırt etmek için kullanır. O'na göre *yedek bilgi* (*surrogate knowledge*): bir kişinin doğrudan bilgiye sahip olmadığı, başka kaynaklardan (kitap, uzman görüşü, rapor, vb.) edindiği, yerine geçen dolaylı bilgidir. Kısaca bireyin kendi tecrübesine dayalı değildir; onun “yerine geçen bilgidir. *Yoldaş bilgi* (*companion knowledge*) ise kişinin, kendi alanı dışındaki bilgileri anlamasını ve yorumlamasını sağlayan, “yan bilgi” niteliğindeki tamamlayıcı bilgidir. Coddington'a göre özellikle karar verme süreçlerinde, yöneticiler ya da araştırmacılar çoğu kez sadece kendi uzmanlık bilgilerine dayanmaz; hem başkalarının ürettiği yedek bilgi hem de tamamlayıcı, ilişkilendirici yoldaş bilgiyi kullanır (Firhy, 2009; in